

BEDREIGING De teek wint terrein, maar... er komt een tegenoffensief

'Gevaarlijker dan een wolf'

Hij ligt overal geduldig te wachten in een hinderlaag. In de Schoorlse en Heemskerkse duinen, in het Robbenoordbos in de Wieringermeer, in het Zwanenwater in Callantsoog, in natuurgebied Het Twiske in de Zaanstreek en in het Streekbos in Bovenkarspel. Maar ook gewoon in de achter- of voortuin. De teek is overal en niet of nauwelijks te vermijden. Ook deze zomer beet het beestje zich weer vast in menig mensenhuid. Het wint langzamerhand meer terrein, maar het tegenoffensief is in voorbereiding.

Alkmaar ■ Tekenen zijn een paar millimeter groot, maar ze kunnen een verwoestende uitwerking hebben als ze bijten. En ze rukken op, onder meer door klimaatverandering. Er worden steeds meer soorten van deze spinachtige parasieten gesignaleerd. Het minuscule beestje is uitgegroeid tot een geduchte vijand van mensen, honden, muizen, herten en vogels. Zo bedreigend dat wetenschappers werken aan een vaccin.

Piek
Onderzoekers van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en Wageningen University waarschuwden onlangs over een mogelijke piek in het tekenbeetseizoen. Dat is de zomer-vakantieperiode, maar ook in de rest van het jaar kunnen mensen een tekenbeet krijgen. De verwachte piek is uitgebleven. „We hebben geen grote stijging van het aantal tekenbeten kunnen constateren”, zegt epidemioloog Kees van den Wijngaard van het RIVM nu. Die constatering wordt gedeeld door Erik-Jan Hartendorp, die huisarts is in Schoorl. Hij krijgt met regelmaat nog te maken met gevallen van een tekenbeet. „Ik

Een teek die zich met z'n kop heeft vastgebeten in een mensenhuid.

GETTY IMAGES

denk gemiddeld een paar keer per maand. Maar ik zie daarin geen grote toename. We zien wel dat mensen zich steeds bewuster worden van de aanwezigheid van teken, hoe ze zich ertegen kunnen wapenen en hoe ze een teek moeten verwijderen.” De jarenlange waarschuwingen en de voorlichting spelen daarbij volgens hem een grote rol.

Diagnose
Soms is het stellen van een diagnose niet eenvoudig, zegt Hartendorp. „Het wordt lastiger als mensen meer klachten hebben, waar-

van een aantal op de ziekte van Lyme zou kunnen duiden. Dat zijn vaak specifieke klachten, zoals vermoeidheid. Soms sturen we ze dan door naar het ziekenhuis en is bloedonderzoek nodig om uitsluitend te geven.”

Hij stelt dat je binnen 72 uur na een beet actie moet ondernemen en antibiotica pillen moet slikken. „Dat vermindert de kans op de ziekte van Lyme.”

Bij het Noordwest Ziekenhuis in Alkmaar/Den Helder zijn geen cijfers beschikbaar van het aantal mensen dat zich meldt na een tekenbeet. „Die gaan meestal eerst naar huisartsen. We merken wel dat er een toename is van huisartsen die ons benaderen voor 'collegiaal consult' rond gevallen van een tekenbeet”, aldus een woordvoerder.

Prooi

Teken leven in bossen, duinen, in de berm, in parken en in tuinen (waar een derde van het aantal tekenbeten plaatsvindt). In struikgewas, op bomen en op grassprietten. Daar wachten ze tot een prooi langs komt op wie ze dan meeliften. Ze bijten zich vast in de huid, zuigen zich vol met bloed en laten zich na enkele dagen of zelfs weken weer vallen. Dat heeft niet altijd grote gevolgen voor de 'gastheer', maar menigmaal ook wel. Teken kunnen ziekten overbren-

Ziekte van Lyme

Elk jaar zijn er in Nederland 1,5 miljoen tekenbeten. De meeste mensen worden daar niet ziek van. Zo'n 27.000 mensen per jaar krijgen de ziekte van Lyme na een tekenbeet. Bent u in de tuin, het bos, de duinen of het park geweest? Controleer uzelf dan op tekenbeten. Heeft u een teek? Verwijder die dan direct met een pincet. Houd de plek van de beet daarna nog 3 maanden goed in de gaten. Bel de huisarts als u een ring- of vlekvormige uitslag ziet rond de plek van de tekenbeet. Ook als u last krijgt van andere gezondheidsklachten.

gen, waarvan de verraderlijke ziekte van Lyme de bekendste is. Die kan ontstaan als de teek de borrelia-bacterie met zich mee draagt. De klachten van de ziekte variëren van mild tot zeer ernstig. Onder de gevolgen en symptomen behoren grote vermoeidheid, hevige pijn in ledematen, het uitvallen van spieren en hersenvliesontsteking. De infectie kan succesvol

GETTY IMAGES/ISTOCKPHOTO

Drie met bloed volgevreten teken.

worden bestreden door een antibiotica-kuur. Maar dan moet de 'gastheer' er wel snel bij zijn, anders is de ziekte lastig of niet meer te stuiten.

'Boswachtersziekte'

Een preventief vaccin zou de oplossing kunnen zijn tegen wat ook wel de 'boswachtersziekte' wordt genoemd. Vanuit het UMC Amsterdam worden momenteel vaccins tegen teken en de ziekte van Lyme uitgetest op proefpersonen, onder wie boswachters. Bij goede resultaten wordt het vaccin waarschijnlijk op de markt gebracht. Maar dat kan gezien de benodigde procedures nog jaren duren.

Samuelle van Deutekom, bos-

wachter in de Schoorlse duinen, weet van het vaccinproject. Ze haakte af als proefpersoon, omdat 'er in de Schoorlse duinen relatief eigenlijk niet zo veel teken voorkomt, zoals reeën en konijnen. Dat is het geval in bijvoorbeeld het Robbenoordbos. Teken gaan met name op verzwakte dieren zitten.” Van Deutekom heeft de indruk dat het aantal teken toeneemt. „Maar het is moeilijk om een echte trend waar te nemen.” En ja, zelf is ze ook wel eens gebeten door een teek.

De stichting Tekenaarbeetziekten, die zich inzet voor meer aandacht voor tekenbeetziekten en het be-

vorderen van kennis over tekenbeetziekten, heeft te weinig zicht op het aantal actuele incidenten. Woordvoester Bea Werner: „Ik heb, gezien de reacties en vragen die wij krijgen, wel de indruk dat het aantal gevallen deze zomer iets meer was dan in voorgaande periodes. De teken vonden de weersomstandigheden heerlijk. Warmte, een beetje regen en wat plassen, daar floreren ze in.”

Lymevereniging

Dat wordt beaamd door de Lymevereniging. „We hadden een warme, maar toch vochtige zomer. Daar gaan teken heel goed op”, zegt Lidewij Boeken, oud-bestuurslid. De belangenorganisatie streeft

ernaar lymepatiënten bij te staan, voorlichting te geven en komt op voor de belangen van (chronische) lymepatiënten.

„Ook Boeken signaleert een stijging van het aantal tekenbeten. „We worden via onze telefonische informatiedienst en andere contactmogelijkheden regelmatig benaderd met vragen.”

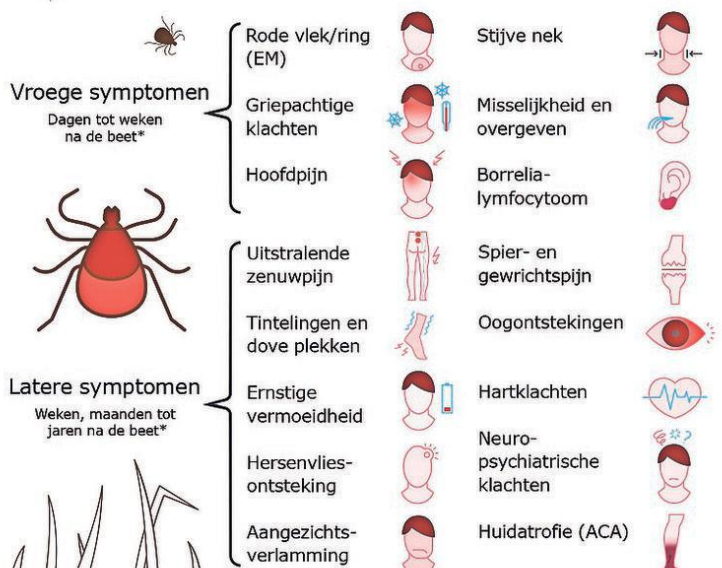
Er bestaan waarschuwingen borden, maar in Nederland zie je die zelden of nooit. Boeken zou dat anders willen zien: „Het zou goed zijn als deze borden bij, bijvoorbeeld, de entree van bos, duin, speeltuinen en parken zouden staan. Een teek is immers het gevaarlijkste dier van Nederland, gevaarlijker dan een wolf.”

Warmte, een beetje regen en wat plassen, daar floreren ze in

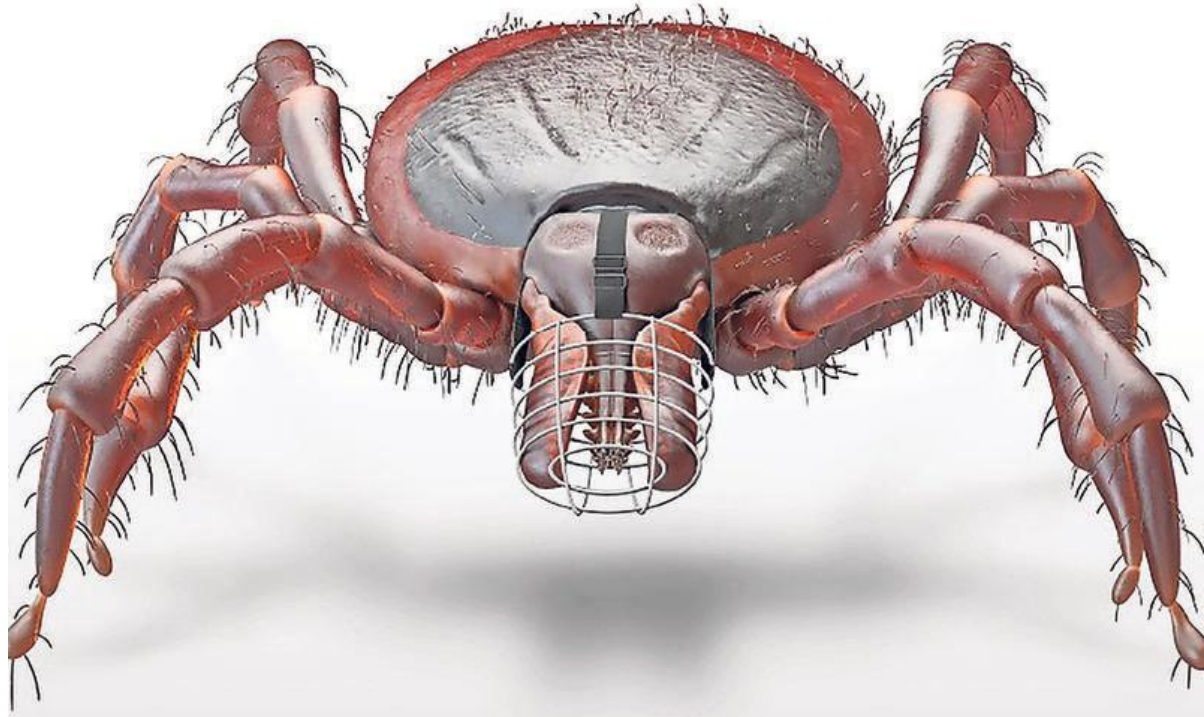
Bea Werner
Stichting Tekenaarbeetziekten

Symptomen ziekte van Lyme

* Symptomen zijn vaak wisselend en niet alle symptomen treden bij iedereen en/of in dezelfde mate op. Tussen vroege en latere symptomen zit overlap en de opsomming is niet uitputtend.

Stichting Tekenaarbeetziekten
www.tekenbeetziekten.nl

Onder het motto 'Muilkorf de teek!' voert de Stichting Tekenaarbeetziekten campagne.

Een teek wacht geduldig af op een blaadje tot een prooi passeert. GETTY IMAGES

Vijf feiten en fabels over teken

- 1. Teken vallen uit bomen op mensen.**
Fabel. Teken zitten vooral in hoog gras of tussen dode bladeren, het liefst bij bomen of struiken. Vanaf grassen en struiken kunnen ze overstappen naar dier of mens. Let dus ook goed op in je eigen achtertuin.
- 2. Een teek moet je draaiend uit de huid halen.**
Er zijn verschillende soorten tekenantgen met elk hun eigen gebruiksaanwijzing. Dit kan zowel draaien of trekken zijn. Volg altijd de instructies van de tekenantgen. Het verwijderen van de teek met een spits pincet is het beste. De teek wordt zo dicht mogelijk

- 3. Teken zijn alleen met zomers weer actief.**
Fabel. Teken houden van warm en vochtig weer, maar ze zijn er het hele jaar door. Zodra de temperatuur boven 7 graden komt, kunnen ze actief worden. De meeste beten vinden plaats tussen maart en oktober.
- 4. Hoe sneller de teek wordt verwijderd, hoe kleiner de kans op de ziekte van Lyme.**
Klopt. Teken kunnen de ziekte overdragen als ze besmet zijn

- 5. Het is belangrijk om de hele teek te verwijderen.**
Fabel. Als na het verwijderen nog een stukje van de kop in de huid blijft, is dit ongevaarlijk. Dat komt er vanzelf weer uit, net als een splinter. Hierna kun je het wondje ontsmetten.

(Bron: Rode Kruis)